

Képszerű kifejezés mód a francia köznyelvben: tendenciák az adatok tükrében.

JELIGE: KÉPZELD EL!

Tartalomjegyzék

I. Részümé.....	3
II. Problémafelvetés, cél megfogalmazása.....	4
III. Problémák, kérdések megfogalmazása, témafelvetés indoklása.....	4
IV. Források bemutatása, szakirodalom feldolgozása röviden.....	7
V. Módszerek.....	14
5.1. A vizsgálandó kifejezések körének meghatározása és előzetes bemutatása.....	15
5.2. Kifejezések gyűjtése, forráshasználat.....	15
5.3. Találatok keresése különböző módszerekkel.....	15
VI. Eredmények.....	16
6.1. Az unalommal és testrészekkel kapcsolatos kifejezések.....	16
6.2. A szerelemmel kapcsolatos kifejezések.....	21
1. táblázat.....	27
2. táblázat.....	28
diagramok.....	29
VII. Konklúzió, eredmények szembesítése a forrásokkal.....	30
VIII. Javaslatok.....	32
IX. Szakirodalmi jegyzék.....	33
Internetes források jegyzéke.....	34

Képszerű kifejezésmód a francia köznyelvben: tendenciák az adatok tükrében

I. Rezümé

Dolgozatomban az informális, hétköznapi francia nyelvhasználat bizonyos lexikai és grammatikai jellemzőit tanulmányozom.

A kutatás tárgya a képszerű kifejezésmód, közelebbről a képszerű kifejezések kulcsszerepének vizsgálata a nyelvi kommunikációban. Célom a rendelkezésre álló források és azok korlátainak tanulmányozása az aktuális nyelvhasználat megismerése terén. A képszerű kifejezésmód tanulmányozása során a hétköznapi, bizalmas/familiáris nyelvhasználatról és az argóval foglalkozom.

Legfontosabb kérdéseim, melyekre a kutatás során választ akartam kapni, a következők:

A rendelkezésre álló források – nevezetesen a szótárak és a szakirodalom – mennyire tükrözik valóságként a valódi nyelvhasználatot? Azok a kifejezések, melyeket a szótárakból ismerhetünk, valóban használatosak-e minden esetben, illetve ismertek-e egyáltalán a franciát anyanyelvként beszélők számára? Azaz használhatjuk-e ezeket minden fenntartás nélkül? Annak ellenére, hogy a szóban forgó nyelvváltozatok nagyon dinamikusan fejlődnek, használhatjuk-e továbbra is a régóta feljegyzett kifejezéseket?

Elsődleges forrásként a nyomtatott szótárak, kézikönyvek és az Internet szolgált. Az utóbbin belül különösen fontosak voltak a különféle fórumok, blogok, melyeken spontán felhasználói megnyilatkozások olvashatók.

A kutatás módszere: a képszerű kifejezések egy meghatározott körének vizsgálata a nyelvészeti szakirodalom és a tényleges nyelvhasználat tükrében. Az empirikus kutatás alapját a számítógépes korpuszvizsgálat és az internetes keresőprogramok speciális használata adja. Az eredményeket szisztematikusan, a felállított szempontrendszer alapján lejegyeztem, hozzárendelve az internetes találatokat. Egy összegző táblázatot is készítettem, amely a kifejezések egymáshoz viszonyított gyakoriságát szemlélteti. A relatív gyakoriságot különböző módszerekkel mértem.

A konklúzió egyik része egyfajta szótárkritikának tekinthető, amely az általam megismert szótárak hiányosságait fogalmazza meg. A másik része pedig a dolgozat elején feltett kérdésekre reflektál a nyelv dinamikájának és több irányú változásainak tükrében.

A dolgozat végén tett javaslataim is a szótárszerkesztéssel állnak kapcsolatban, valamint a nyelvoktatással, azon belül is az informális és nonsztenderd nyelvváltozatok tanításának szerepével és lehetőségeivel.

II. Problémafelvetés, a cél megfogalmazása

A dolgozatom címe *Képszerű kifejezésmód a francia köznyelvben: tendenciák az adatok tükrében*. Az informális, hétköznapi francia nyelvhasználat bizonyos lexikai és grammatikai jellemzőit tanulmányozom. Fontos azonban leszögezni, hogy nem egy konkrét regiszter vizsgálata a cél, amit a kutatás tárgyának jellemzői is igazolnak. A kutatás tárgya a képszerű kifejezésmód, a képszerű kifejezések kulcsszerepének vizsgálata a nyelvi kommunikációban. Közelebbről a rendelkezésre álló források és azok korlátainak tanulmányozása a céлом az aktuális nyelvhasználat megismerése terén. Természetesen a francia nyelvben is - mely képekben gazdag kifejezésmódjáról közismert - a képszerű kifejezések, a metaforák alkotása és használata minden nyelvi szinten jelen van. Az irodalmi, választékos stílusban ez magától értetődő, a metaforák használatát, születését ehhez a regiszterhez társítjuk a legkönnyebben, ez tűnik a legegyszerűsebbnek. A nyilvános beszéd formális műfajai is rengeteg képet használnak a közönség figyelmének felkeltése s megtartása céljából. De talán ahonnan a legtöbb képszerű kifejezést ismerjük, s ami közelebb állhat hozzánk, az mégis csak a hétköznapi, informális nyelv, a bizalmas nyelvhasználat. Nem feledkezhetünk meg azonban a társadalmi és esztétikai mérce alapján talán legkevésbé értékelt nyelvi regiszterről, a vulgáris nyelvről, vagy argóról, ha a „francia szlengről” szeretnénk beszélni, kicsit sarkított megfogalmazással, hiszen korántsem lehet egyenlőségjelet tenni az általánosan vett szleng és a két oldalról is megközelíthető argó közé.

A képszerű kifejezésmód vizsgálatakor a hétköznapi, a bizalmas nyelvhasználat és az argó regiszterére szűkítettem a kört. Viszont a téma vizsgálatához elengedhetetlen ezen regiszterek, nyelvi szintek közelebbi megismerése, elemzése.

III. Problémák, kérdések megfogalmazása, a problémafelvetés indoklása

A kutatás témája, illetve annak kettősége miatt is (képszerű kifejezésmód, informális, hétköznapi nyelvhasználat) meglehetősen nagy halmazt alkotnak az idekapcsolódó kérdések, problémák. A francia szakirodalomnak mindkettő általam vizsgált területen nagy múltja van. Egyre több nonsztenderd nyelvváltozatokkal, valamint képszerű kifejezésekkel foglalkozó szótár jelenik meg Franciaországban, a szociolingvisztika aktuális érdeklődési körébe tartozik a csoport- és rétegnyelvek, az argó, a nyelvi tabu kutatása. Az, hogy a köznyelv és a nonsztenderd nyelvváltozatok kutatása aktuális, s hogy mindig is annak kell lennie, az

kézenfekvő ezeknek a nyelvi rétegeknek az egyedülálló dinamikája miatt. A köznyelvnek a francia megnevezése is (langage courant) magába foglalja a „folyást”, áramlást, dinamikát.

Ezeknek a tényeknek tükrében fogalmaztam meg legfontosabb kérdéseimet.

Először is, ami a legegyszerűbb, s ez által a legfontosabb kérdésként vetődik fel számomra, az az, hogy a rendelkezésre álló források - nevezetesen a szótárak és a szakirodalom – mennyire tükrözik valóságként a valódi nyelvhasználatot, amit a franciáknál, egy-egy regiszter tényleges használóinál megfigyelhetünk.

Azok a kifejezések, amelyeket a szótárakban találhatunk, minden esetben használatosak, vagy egyáltalán ismertek a franciát anyanyelvként beszélők számára, és ezeket minden fenntartás nélkül használhatjuk is?

Használhatjuk-e a régi keletű (a XVII. XVIII. vagy éppen a XIX. századból datált) kifejezéseket?

Ezeknek és a témát érintő hasonló kérdések súlyát többféle módon, több helyen is érezhetjük.

A leghétköznapiabb és legegyszerűbb példa erre a nyelvtanulás. Egy lelkiismeretes, vagy szimplán csak érdeklődő nyelvtanuló számára fontos, hogy mely szavakat és kifejezéseket „honnan kapja”, hogy és mikor, milyen környezetben és társalgási stílusban használhatja őket helyesen. Azok, akik egy nyelv szavait és kifejezéseit csak úgy „begyűjtik”, s az árulkodó grammatikai, lexikális, - valamint előbeszéd hallatán - fonetikai jelekből nem következtetnek semmire, nem „kategorizálnak”, vagy éppen azt rosszul teszik, elég sokszor kellemetlen helyzetbe kerülnek. Ez még az anyanyelv-elsajátítás keretei között is megeshet, egy idegen nyelvet tanulóval pedig hatványozottan.

A kínos baklövésekre a lehetőséget a nyelvváltozatok sorában leginkább a szituációs/helyzetbeli vagy stilisztikai variáció adja.

A nyelvtanulók azonos korosztályú anyanyelvi beszélőkkel való kommunikációjában az informális nyelvváltozatok ismeretének hiánya vagy korlátozott volta kommunikációs nehézségekhez vezethet. Ennek nyilvánvaló oka lehet, hogy az intézményes keretek között folyó nyelvtanítás/-tanulás során a hétköznapi beszédfordulatok elsajátítása és használata nem kap elegendő figyelmet. Még kevésbé ismerjük a Geiger által közargónak (argot commun) elnevezett „argótípus” kifejezéseit, ami épp az oktatás és kultúra demokratizálódására és a média hatására alakult ki a XX. században (François Geiger 1989: 27-28)

A második példám is - amely a felvetett kérdésekhez s azok jelentőségéhez kapcsolódik - tapasztalható saját bőrön, és szintén nem szokatlan jelenség. Amikor felcsapunk egy

egynyelvű általános szótárt, akkor bizonyos „nonsztenderd” nyelvváltozatbeli lexikai elemeknek, amelyek eléggé elterjednek tünnek ahhoz, hogy szótárban lássuk őket, megfigyelhetjük a nyelvhasználati és stílusrétegekbe való beosztását. *Langue familière* bizalmas nyelv, *langue populaire* ami „városi népnyelvnek” felel meg, végül *langue vulgaire, argot*, a vulgáris nyelv és az argó. Azonban, ha megteesszük ugyanezt egy másik szótárral, akkor sokszor tapasztalhatjuk azt, hogy ugyanaz a kifejezés más minősítést kapott. Ebből arra lehet következtetni, hogy még a szótárírók sem biztosak egy-egy ilyen nonsztenderd szó megítélésében, s döntéseik sokszor szubjektívek, önkényesek lehetnek.

Nem könnyű feladat eldönteni azonban egy szóról, hogy miért legyen inkább *fam.*, mint *pop.*, vagy inkább *pop.*, mint argó. Az argó elsődleges definícióját tekintve jól elkülönül ezektől, de a XX. század közepe óta, mióta kibővült a jelentése, nehezebb kategorizálni, sőt még nehezebb a XX. század második fele után, miután közargóról is beszélünk, s így az argó egyre jobban távolodik kezdeti definíciójától. Az argó egyik lehetséges definícióját Szabó Dávidtól idézem, aki ebbe már beleépíti a Pierre Guiraud által felvázolt fejlődést, ami a fogalom jelentésének változásaira vonatkozik. „Az *argot* kifejezés tehát, amely eredetileg a bűnözők közösségét jelenti, a XVII. század végétől vonatkozik az alvilág speciális nyelvészetére, s míg egyfelől a nagy bandák eltűnésével és a társadalom demokratizálódásával a tolvajnyelv jellege és funkciója is megváltozik századunkra, addig másfelől a modern nyelvészeti megközelítés is hozzájárul az argó értelmének kibővüléséhez: a speciális szókészlet kialakulását és funkcióját illető nyilvánvaló hasonlóságok alapján az argó kategóriába sorolták számos más társadalmi csoport az elkülönülés, illetve összetartozás tudatos kifejezésére alkalmas nyelvváltozatát.

A harmadik hasonló jelenség az akkor látható, ha megnyitjuk az internetes böngészőt. Számtalan honlapot, oktató jellegű videót, Power Point-bemutatót találhatunk, amely a francia argó és a fiatalok nyelvhasználatát próbálja bemutatni. A blogon az ezekhez fűzött kommentárokat érdemes elolvasni. Sokan nem értenek egyet például a videót vagy szólistát feltöltő francia társukkal, s vitatják egy-egy szónak az aktualitását, mindennap használatát, s adott regiszterbe beosztott státuszának megalapozottságát. De az is előfordul, hogy valaki például még életében nem hallotta az adott kifejezést.

Tehát láthatjuk, hogy ez a pár, hétköznapi tapasztalatainkból vett probléma is megerősítheti a bizonytalanságunkat a vizsgált nyelvváltozatok lexikai elemeinek alkalmazása tekintetében.

A válaszra váró kérdések és azok súlyának mérlegelése után a témafelvetés vár indoklásra.

Elsősorban azért választottam ezt a témát, mert bőséges lehetőség kínálkozik empirikus tanulmányozására, s érdekesnek tartoma terület interdiszciplináris jellegét is. Másrészt a

felvetett kérdéseknek az aktualitása is fontos volt számomra. Azt látjuk, hogy az általam is vizsgált téma egyre erőteljesebben jelen van a nyelvleírással és a szociolingvisztikával kapcsolatos kutatásokban. Az interdiszciplinaritás annyit jelent, hogy a kutatás során nem érhetjük be a leíró nyelvészeti vizsgálattal, hanem tanulmányoznom kellett legfőképpen a szociolingvisztikát - különösen, ha a regiszterek ok-cél-funkció hármására gondolunk -, valamint a szemantikát és a pragmatikát is.

A témaválasztásom második motívuma az az egyszerű tény, hogy egy nyelv ismerete hiányos az informális nyelvhasználat változatainak ismerete nélkül, s ahogy már azt hangsúlyoztam, ennek nagy szerepe kell, hogy legyen a nyelvoktatásban is.

A téma tanulmányozása igen hasznos a nyelv rendszerének, működésének, és változásainak megértése szempontjából, hisz az informális beszélt nyelvi változatoknak is megvannak a saját fonetikai, morfológiai-lexikai, szintaxiszt érintő szabályszerűségei, a formai és szemantikai eljárásai, például a szóalkotásban.

IV. A források és a szakirodalom rövid bemutatása

Elsődleges forrásként a nyomtatott és internetes szótárak szolgáltak. Továbbá hasznosak voltak még az általam keresett kifejezések felkutatására a széleskörűen használt blogok, valamint a különböző társadalmi rétegeket, csoportokat megcélzó és általuk olvasott cikkek. Bizonyos internetes honlapok keresése – amelyek az általam tárgyalt fogalomkörökről írnak – szintén szükséges volt, s alapját adta a nyomtatott forrásokban nem szereplő kifejezések felfedezésének, gyűjtésének. Ezekkel az internetes forrásokkal az elsődleges célom az volt, hogy a nyomtatott forrásokban, szótárakban található kifejezéseket autentikus kontextusban lássam, igazolva ezek aktualitását, vagy - épp ellenkezőleg - elkopottságát.

A nyomtatott szótárak, enciklopédiák kapcsán fontos megjegyezni, hogy a legfontosabb, a nyersanyag kiválasztásánál prioritást élvező mű Claude Duneton és Sylvie Claval közös munkája, a *Le Bouquet des expressions imagées* volt számomra. Ezek mellett még használtam a következőket: Colin – Mével: *Larousse Dictionnaire de l'argot*; Larchey: *Dictionnaire de l'argot parisien*; Merle: *Le dico de l'argot fin de siècle*; Goudaillier: *Comment tu tchatches!*; Caradec: *Dictionnaire du français argotique*; Guiraud: *Dictionnaire érotique*.

Internetes szótárként a *Bob (arg.pop.fam.)* nevezetű szótárt használtam, amelynek nagy előnye, hogy már az adott kifejezés relatív gyakoriságát is jelzi, s az esetek túlnyomó részében ezek a gyakoriságmutatók valósághűek voltak. Az *Expressio* is jó szolgálatot tett, főleg a kifejezések eredetének részletes szemléltetése miatt.

A tanulmányozott szakirodalom több irányvonalat mutat.

Egyfelől a nonsztenderd nyelvhasználatot leíró könyveket használtam fel, Jean-Pierre Goudaillier *Comment tu tchatches!*, Kis Tamás *A szlengkutatás lehetőségei*, Françoise Gadet *Le français populaire*, illetve *Le français ordinaire* című könyveit.

Másfelől szükség volt egyfajta szociolingvisztikai tájékozódásra, amelyekben pedig a tudományágban jelentős eredményeket elért nyelvészek munkái segítettek. Françoise Gadet *La variation sociale en français*, Christian Baylon *Sociolinguistique*, valamint Louis-Jean Calvet *La sociolinguistique* című műve.

A továbbiakban rövid elméleti áttekintést adok a kutatásom tárgyába vágó két legfontosabb szempontról: egyrészt az informális, beszélt nyelvi változatok grammatikai és főleg lexikai vizsgálatáról, másrészt a képszerű kifejezésmódról, a nyelvi képek használatáról, s annak jellemzőiről, módszereiről, folyamatairól.

Ha lexikai vizsgálatot végzünk ezen a téren, akkor a legfontosabb itt mindenképp az argó lexikai jellemzőit vizsgálni. Azért az argón keresztül mutatnám be a lehetséges lexikai változásokat, mert a szakirodalom is azt állítja, hogy az argó szinte kizárólag csak a szókincs tekintetében tér el a köznyelvtől, viszont így szókincse annál érdekesebb, hisz jelentős és bővebb magyarázatra szoruló eltéréseket figyelhetünk meg. A köznyelv adja a fonetikai, grammatikai keretet, amelyen belül az argó kialakítja a saját szókészletét, s még az is elmondható, hogy a köznyelvi szókincs egy részét helyettesíti. Valóban nem olyan nagy részből beszélhetünk, hisz tudjuk, hogy az argóra jellemző a szinonimagazdagság, viszont a tematikai szegénység egyaránt. Azért is lehet még hasznos ennek a regiszternek a vizsgálata ebben a specifikus esetben, mert egyre gyakoribb és természetes jelenség, hogy a sztenderd nyelvet beszélők is használnak argó (különösképpen közargó) kifejezéseket, sőt választékosabb, irodalmi jellegű nyelvhasználatban is előfordul az argó.

Eddig arról esett szó, hogy az argó főleg a köznyelv szavainak egy részét helyettesíti, továbbá a sztenderd szavak torzításával, jelentésüknek megváltoztatásával alakítja ki a szókészletét. Arról azonban még nem, hogy az argó és a sztenderd nyelv szókincse között kölcsönhatás van. Nem egyirányú a köztük fennálló viszony, hiszen az argóból is vesz át kifejezéseket a köznyelv, a mindennapi nyelvhasználatba könnyen beépülhet egy-egy argó elem, ezért is beszélünk közargóról. Például a francia argó 'beur' 'arab' jelentésű szava a *verlan*-ból egyenesen átkerült a köznyelvbe. Arra is tudunk példát mondani, amikor egy argó szó olyan „észrevétlenül” és gyorsan beépül a köznyelvbe, hogy már argó eredetéről senki sem tud. Legjobb példa erre a „cambrioler” ige, amiről sokan nem tudják, hogy a tolvajok, bűnözők

nyelvében volt használatos, bár az ige jelentését figyelembe véve ki lehet találni, valamint az argó elsődleges definíciójára támaszkodva.

Azt tekintve, hogy az argó csak szókincsében tér el a köznyelvtől, a kifejezéseit formai és szemantikai szempontból tudjuk elemezni. Tehát az argó szavak keletkezésekor egyaránt kell számolnunk egy formai és szemantikai eljárással. Így az argó elemek eredetének vizsgálatakor a francia szakirodalom két típust különböztet meg, az első a jelentésbehelyettesítés, a másik pedig az alakbehelyettesítés. Az első esetében a szó alakja nem változik a köznyelvi változatához képest, viszont más jelentést kap, s ekkor látszik igazán, hogy argóról beszélünk, mert csak az argóban van meg ez a „más” jelentése a köznyelvi szónak. A második típus esetében pedig egy köznyelvi, vagy épp argószó alakjának eltorzításáról, átformálásáról van szó. Végül, harmadik típusként meg lehet jegyezni a szókölcsonzést, amely a fentebb említett kategóriák egyikébe sem tartozik, legalábbis Szabó Dávid szerint (Kis 1997: 173). Itt belső (nyelvjárásokból) és külső (idegen nyelvből, főleg angoltól) eredő szókölcsonzásról beszélhetünk.

A jelentésbehelyettesítés esetében a hangalak és jelentés közötti konvencionális viszony megváltozik, a szó alakja megmarad, de jelentése változik. Denise Francois-Geiger Saussure mintájára úgy fogalmaz, hogy itt is megkülönböztetünk jelölőt és jelöltet, és megállapíthatjuk, hogy játszhatunk ezeknek a „táblázatával”, majd felsorolja a jelölőt és jelöltet érintő változtatásokat, a velük kapcsolatos „játékokat” (Colin-Mével 1990: XI-XII).

Mindenesetre ebben a típusban, a jelentésbehelyettesítésében a leggyakoribb a metaforahasználat, amelyről majd alább részletesebben beszélek.

Gyakori még a jelentéscsúsztatások (François-Geiger 1989: 37-38) körében a metonímia is, amelynek változatai a rész-egész, eszköz és használója, anyag és tárgy viszonyán alapulhatnak.

A szemantikai eljárások része a homonimikus behelyettesítés, amikor egyfajta szójátékról beszélhetünk. A hangalakok egyezése, vagy hasonlósága adja a jelentéscsúsztatás alapját. A klasszikus példa itt a *Niort* városnév és a *nier* 'tagadni' ige hasonlósága áll az *aller à Niort* kifejezés mögött (*Niortba menni* = tagadni).

Jean-Pierre Goudaillier említi még a régi, hagyományos francia argó szavainak használatát, mint szemantikai eljárást. *Arracher* argó értelmezésben 'el-/megmenekülni', *poudre* 'heroin, kokain', *serrer* 'elkapni, letartóztatni valakit', *tireur* (tirer) 'tolvaj' (Goudaillier 2001: 22).

Az alaktani eljárások köre jóval bővebbnek tekinthető.

Az első, s egyben a leggyakrabban használt műveletnek számít a csonkítás. Ekkor a szó értelemszerűen megrövidül, ennek azonban két típusa lehet, a szó elején (aphérèse) és a szó

végén (apocope) történő csonkítás. Ha a csonkítás a szó végét érinti, a köznyelvi szavak esetében nem igazán titkosítja az eredeti jelentést, s ezért sorolhatják éppen a bizalmas társasági nyelv jelenségeihez is, többnyire a nyelvi divat miatt használatos. Ilyenek az *assoc* (association), *biz* (bisness <ang.> business), *manès* (manéci - verlan de cinéma), *alloc* (allocation). A szó elejének csonkítását azonban gyakoribbnak tartják. Ez egyúttal jobban el is rejti a szó jelentését, ezért tekintik sokan inkább argóra jellemző jelenségnek. Legismertebb példák a *blème* (problème), a *leurleur* (a contrôleur rövidüléséből, s egyben megkettőzéséből keletkezett) *teur* (inspecteur de police), *vail* (travail).

Az eredeti, vagy a már megcsonkított alakhoz illesztett játszi, torzító képzők is a szó eredeti alakjának elrejtését szolgálják. Nem az alapértelemben vett képzőkről van itt szó, mert szófajt nem változtatnak ezek a „képzők”, csak a hangalak torzítása céljából hasznosak. Ezek ritkának mondhatóak, viszont ismert példa erre az apéritif-ből származó *apéro*, vagy a flic + ard képzővel képzett *flicard* (zsaru), vagy a mec + ton = *mecton* (fickó), tranquille+os = *tranquillos* (nyugis). Ilyen még a fille + asse = *fillase* (lány) és a bombe + axe = *bombaxe* (nagyon szép lány, bombanő). Egy példát tudunk mondani a tényleges képző jelenlétére. A *craindre* ige argóbeli jelentése (jelentéscsúsztatással) ’bénázni’, s ezt melléknevesítve kapjuk a *craignos*-t a ’béna’ megfelelővel a magyarban. A kutatások szerint - ha ezen játszi képzők eredetét nem is ismeri - a *flicard*-ban is megtalálható *ard* képző pejoratív töltetű, ellentétben például az *o*-val.

A metatézis az alakbehelyettesítő eljárások része. Itt a betűk, vagy hangok sorrendjének felcseréléséről (ficelle-sifelle ’zsineg’), a szótagkettőzésről (gâteaux-gaga ’gyagyás’), illetve a magán-, vagy mássalhangzó behelyettesítésről (bastringue-bistringue ’népi mulatság’) lehet szó.

A szótagkettőzés a fent említett példával ellentétben általában a szóvégi csonkítás következő folyamata. Ilyen az *fan fanfan*-ná alakulása (enfant-gyerek), vagy a már említett *leur*-ből *leurleur* lesz, továbbá a *zon*-ból pedig *zonzon* (prison). Ez az eljárás főleg a nyelv játékos funkciójával (fonction ludique) hozható összefüggésbe, s nagy szerepe van a gyerekeknél a nyelv elsajátításakor.

Az esetek többségében itt csak a lexikai elem stílusértékét, jelentésárnyalatát befolyásolja a változás, de megeshet, hogy az eredeti jelentés is megváltozhat. Általában köznyelvi szóból argó szó lesz, s pejoratív töltést kap/kaphat. A jelentésváltozásra jó példa a *femme* ’nő, asszony’, míg a belőle képzett, verlanból vett *meuf* már ’lányt’ jelent inkább. Az gyakrabban előfordul, hogy a köznyelvi szó az argóban jelentésszűkülésen megy keresztül. Például a

paquet 'csomag' jelentése *képa* 'kemény drogot tartalmazó csomaggá' változik (Kis 1997: 175).

Az argó szavak alaki változatosságát illetően említést kell még tenni a szokásostól eltérő igei alakokról. Ezen igék esetében nem beszélhetünk a tipikusan igére jellemző jelek jelenlétéről. Nincsenek meg az időt megkülönböztető jelek, ugyanígy a mód és a személy sincs jelezve. Ilyenek igék a *bébar* (lopni, hazudni), *bédav* (cigizni), *rodav* (nézni), *tirav* (lopni), vagy például a *marav* (ölni).

Végül érdemes visszatérni a tematikai szegénységgel szembeni szinonimgazdagságra, a szinonimák rendkívül intenzív használatára az argót beszélőket foglalkoztató témákban. A „szinonimahálók” legfőképpen a következő témákra terjednek ki: pénz; mindenféle kereskedés, kereskedéssel kapcsolatos tevékenység; a drogok; az átverés, becsapás; a szex; a nő; az alkohol; a különböző közösségek (arabok, négerék); a munka, munkanélküliség; a család; a különböző érdekek védelme; a rendőrség; a városi élet.

A második elméleti téma, amely egyben a kutatásom fő tárgyát jelenti, a nyelvi kép, illetve a képszerű kifejezőmód.

A nyelvi képek kommunikációban betöltött fontos szerepét mindenki ismeri, s azt is tudjuk, hogy a képek a nyelveknek a legősibb részét alkotják. Nagy hangsúlyt kapnak azok a felfogások, amelyek a nyelv eredendő tulajdonságának tartják a képiséget, metaforicitást. Az újabb konceptuális metaforaelméletek pedig a metaforát az emberi világmegismerés és világalkotás általános eszközének tekintik.

Johann Paul Friedrich Richter¹ német regényírótól idézik, hogy „minden nyelv elhalványult metaforák szótára”(Vorschule der Aesthetik, 1804). Ez igazolja a nyelvi képek, elsősorban metaforák intenzív használatát, valamint az „elhalványult” szó kapcsán arra a tényre is gondolhatunk, hogy sokszor tisztában sem vagyunk egy mindennapi használatban levő kifejezés képszerű, metaforikus eredetével. A képes beszéd egyaránt jellemző tulajdonsága az ősi nyelvnek, a gyermeknyelvnek, a költészetnek és a mitológiának is (vö. Bencze 1996: 276). Voltak a metaforáról vélekedő olyan személyek, ((romantikus) írók, költők, filozófusok) akik a nyelv egészének metaforikus voltát hangsúlyozták. Ennek az elgondolásnak kapcsán érdemes pár aforizmaszerű kijelentést felidézni; Shelley: a nyelv „életbevágóan metaforikus” („vitally metaphorical”; idézi Preminger szerk. 1965: 492 és Richards 1936/1977: 120).

¹ Johann Paul Friedrich Richter, művész nevén Jean Paul, Wunsiedel, 1763. március 21. – Bayreuth, 1825. november 14.) német író. Első sikeres regénye 1793-ban jelent meg *Die unsichtbare Loge* címmel. Következő regénye *Hesperus oder 45 Hundepostage* 1795-ben jelent meg és Goethe remekműve Az ifjú Werther szenvedései után elsőként könyvelhetett el magának hasonló sikert. A mű egy csapásra ismertté tette a német nyelvterületen, Herder, Wieland és Gleim dicsérték, Goethe és Schiller nemtetszésüknek adtak hangot.

Később Nietzsche is azt állította, hogy az egész nyelv metaforikus. Ennek következtében sem valóságos kifejezés, sem valóságos megismerés nem lehetséges metafora nélkül. Az ember: „metaforaalkotó lény” (Vö.: Todorov 1970/1973: 271–2; Bencze 1996: 247). Rémy de Gourmont, XIX. század végi esztéta, a szimbolisták vezető kritikusa szerint a nyelvben minden egyes szó: metafora (*L'esthétique de la langue française* 1899; 1).

Mindenesetre, ha a nyelvet nem is tekintjük egészében képszerűnek, az mindenki számára nyilvánvaló, hogy a kép - különösen a metafora - „minden élő nyelv egyik fő éltető ereje, napról napra való megújulásának kiapadhatatlan forrása”(Magyar Nyelvőr 123 1999 Kemény Gábor *A nyelvi kép mint „szabályszerűség”*).

Ezek után jogosan feltételezzük, hogy a beszélt nyelv, a népnyelv, a nonsztenderd nyelvi változatok is bővelkednek képekben, sőt. A nyelvi kép, a képekben való beszéd nem az irodalom sajátossága vagy a költők privilégiuma, mivel a képszerűség és a költőiség eleve benne van nyelvben, egész egyszerűen általános és természetes nyelvi jelenségről beszélhetünk. Vagyis a nyelvi kép nélkülözhetetlen eleme mindenféle beszélt nyelvi kommunikációnak.

Jó példa a képszerűség széleskörű használatára, hogy a „primitív” jelzővel ellátott szemlélet emberi jelleggel ruházza fel a környezetet, így létrejönnek olyan metaforák, mint a hegy gerince, a fésű foga, a tenger mormolása vagy a szél füttyülése. Azt meg kell jegyezni, hogy ez a primitív szemlélet mégis csak olyan hatásosan, praktikusán tölti be a jelölő (referenciális vagy denotatív) funkciót, hogy ezeket használja mindenki, s tudtommal a (magyar) tudományos nyelvben sem mondunk mást a hegy gerincére...

A nyelvi képeket több szempont alapján is lehet csoportosítani, viszont Kemény Gábor példáját követve az „áttekinthetetlenül terebélyesedett nyelvikép-szakirodalom” alapján három nyelvi képet különböztet meg.

Az első képtípus az exmetafora – a halott kép, amilyen a magyarban a hegy gerince vagy hegygerinc, a fésű foga, a szélmalom vitorlája (franciául 'szárny' *aile*, de a repülőgépnek is), vagy a gondolkodást jelentő igék közül a 'mérlegel'. A franciában még megtaláljuk a magyarban is ismert *pied d'un meuble* –az asztal lába kifejezést, azonban a *dos d'âne* - számárhát, a magyarban fekvőrendőrként használatos.

Az exmetaforák, halott képek, stilisztikailag semlegesek, mivel a referenciális funkció kap jelentős szerepet bennük. Újak folyamatosan keletkeznek, ennek szükségszerűségét a mindennapi kommunikációs igények adják.

A képek másik csoportját a közhasználatú képek alkotják. Közös jellemvonásuk, hogy általában van helyettük/mellettük valamilyen semlegesen köznyelvi megnevezés, amelytől

stílusértékben eltérnek. Ez az eltérés pedig általában a bizalmas, az argó, a durva, vagy tréfás nyelvhasználat irányába történik.

Ilyen képek a mai beszélt francia nyelvben a női mellet kifejező *ananas* vagy *airbag*, ha már az autó részeinél járunk, megemlíthetjük, hogy a magyar nyelvben ez a 'dudával' azonos. Szintén a dekoltázst fejezi ki a *balcon* (balkon) szó is. Ide sorolható még a *pipe* 'pipa' szó is, amellyel a franciák a fejet jelölik. A fejre még használatos sok gyümölcsnév is, miután valamely hasonlóságot fedeznek fel egy gyümölcs és emberi fej között. Itt szerepel a *cassis* 'fekete ribizli', *cerise* 'cseresznye', *coco* 'kókusz', *melon* 'sárga dinnye'. Egyébként az argóban ezt a szinonimákat létrehozó szemantikai mechanizmust Louis-Jean Calvet szemantikai mátrixokkal magyarázza (Calvet 1994: 35-42)

Ezeknek a képeknek adott kontextusban állandó jelentésük van, ezért láthatjuk őket a szótárakban. Ingadozásról nincs szó a konkrét és az átvitt jelentéssíkok közt: a kép szimplán jelent valamit, és csak abban különbözik semleges köznyelvi megfelelőjétől, hogy sajátos stílusértéke, konnotációja van: általában bizalmas, sokszor tréfás.

A harmadik típus a költői kép. Kemény Gábor nem tartja szerencsésnek ezt az elnevezést, mert ilyen képek nemcsak költőktől erednek, és nemcsak a költészetben fordulnak elő, de elterjedtsége miatt szintén nem volna szerencsés változtatni rajta (Magyar Nyelvőr 123 1999 Kemény Gábor *A nyelvi kép mint „rendellenesség” és „szabályszerűség”*).

Mindezek alapján Kemény Gábor az exmetaforákat és közhasználatú képeket jelölő képnek, a költői képeket pedig kifejező képnek nevezi.

A kifejező kép ugyanazokon a nyelvi-szemantikai alapokon nyugszik, mint a jelölő, de mivel másképpen működik, nem vezethető le belőle.

Amint azt már sejtjük, a kifejező kép természetes közege tehát a szépirodalmi nyelv, de az ilyen típusú képek felbukkanak a nem szépirodalmi nyelvhasználatban is. (Elsősorban olyan műfajú írott szövegekben, amelyek közel állnak a művészi prózához).

Kemény Gábor hozzáteszi még az értekezésében, hogy az ellenkező irányú mozgás, nevezetesen a kifejező képnek jelölő képpé válása jóval kevésbé gyakori. „Az igazi költői kép nemigen tud köznyelvivé válni, mert jelentésének hullámváz, vibráló, oszcilláló volta (élesebben fogalmazva: az, hogy jelentése nincs is, és éppen ez a jelentése!) alkalmatlanná teszi a jelölő funkció betöltésére. A köznyelv és a tudományos nyelv (jelölő típusú) képei minden nehézség nélkül lexikalizálódnak; a költői nyelv (kifejező típusú) képei viszont a nyelvszokás ellenében keletkeznek, ezért ellenállnak a lexikalizálódásnak” (Magyar Nyelvőr 123 1999 Kemény Gábor *A nyelvi kép mint „rendellenesség” és „szabályszerűség”*).

Így végül kettőre szűkül a nyelvi képek csoportja; a kép tehát vagy jelölő, vagy kifejező. A nem művészi közlés természetes képfajtája a jelölő kép, a művészié a kifejező kép, amely nemcsak tárgyat fejez ki, hanem a közlőnek ehhez a tárgyhoz, a közlés módjához (pragmatikai körülményeihez), valamint magához a közleményhez, végül pedig annak címzettjéhez való viszonyát, attitűdjét is

Véleményem szerint Kemény Gábor utóbbi elgondolása nem csak a kifejező képre igazolható. Az argó szavak jelentős részében kifejeződik a beszélőnek a képpel társított tárgyhoz, vagy közleményhez való viszonyát, attitűdjét. Az egyik kézenfekvő példa a rendőrökhöz való attitűd tükröződése az argóban. Amikor a rendőröket szimplán 'kékeknek' nevezik az emberek, akkor ebből valami azért mégiscsak leszűrhető (még inkább, ha ismerjük a rendőröknek szánt többi kifejezést is...). Bár itt pont egy metonímiát sikerült találnom a szemléltetésre. De ilyen még szintén a rendőrökre használt *poulet* 'csirke', vagy régebben a németeket jelölő *tête de boche* (boche-bili, szinonimája a *tête de bois* vagy *tête dure*).

A variációs szociolingvisztika szempontából rendkívül fontos az argó társadalmi-lélektani vizsgálata, a metaforaalkotás-képválasztás, az argóban betöltött funkciók, célok elemzésének tükrében. Tehát az, hogy egy személy, vagy egy nyelvi illetve társadalmi csoport milyen metaforákat fog létrehozni, számos tényezőnek a függvénye. Így a jelölő kép is, amelyet az argó használ, az argó keretein belül (!) tud „szubjektívan viselkedni”, s jelezni burkoltan, vagy nyíltabban a beszélő viszonyát, vélekedését a képszerű kifejezéssel jelölt tárgyról, közleményről.

V. Módszer

A felvetett kérdések átfogó, kimerítő vizsgálata nem lehetett célom, hisz az messze túlőne e munka keretein, így a cseppben kellett kutatnom a tengert. Eljárásom első lépése ezért a minta kialakítása: a tüzetesebb vizsgálat alá vetni kívánt elemek, illetve az adatforrások kiválasztása volt. Így a képszerű kifejezések egy meghatározott körét, illetve meghatározott fogalomkörbe tartozó képszerű kifejezéseket vizsgálhattam egyfelől a nyelvészeti szakirodalom, másfelől a tényleges nyelvhasználat tükrében. A tényleges nyelvhasználat szempontjából reprezentatív szerepe volt az Internetnek. Az empirikus kutatás alapjául a számítógépes korpuszvizsgálat szolgált. Az internetes honlapok, fórumok, blogok, cikkek beszélt nyelvi jegyeit emeltem ki annak igazolására, hogy ezen az úton az írásbeliség tanulmányozása mellett valamennyire hozzáférünk az élőbeszédhez is.

5.1. A vizsgálandó kifejezések körének meghatározása és előzetes bemutatása

A vizsgált kifejezéseket a személyközi relációk, attitűdök, érzelmek kifejezésének fogalmi köréből választottam ki. Közelebbről az *ennui* ('unalom/bosszúság') és az *amour* ('szerelem') fogalmi körét, familiáris/bizalmas, illetve argóbeli szókincsét tanulmányoztam.

A francia nyelvben megfigyelhető az előbbi körbe tartozó kifejezések nagy gazdagsága, ezért hasznosnak találtam azok listáját leszűkíteni azokra a kifejezésekre, amelyek különböző testrészekre tesznek utalást. Érdemes megjegyezni, hogy a franciák nagyon gyakran használják a testrészek neveit az igazán lényeges, vagy általuk fontosnak vélt dolgok reprezentálására. Úgy gondolom, hogy ez is tökéletesen igazolja nyelv „természetességét” és azt az evidens jelenséget, hogy az emberek képekben gondolkoznak. Ugyanis mi lenne természetesebb és közelebb hozzánk, ha nem a testünk?

A szerelem tárgykörében pedig két aspektus felől közelítettem meg a kifejezéseket; a szerelem mint „állapot”, érzelem felől, valamint a testi szerelem, a szeretkezés felől. A szerelmet érintő kifejezések – úgy vélem – minden nyelvben bővelkednek, hiszen az egyik legerősebb, ha ugyan nem a legerősebb érzelemről beszélünk, ennek megfogalmazása, szavakba öntése szinte minden területen (pl. a művészetben) nyomon követhető. A sztereotípiákba kapaszkodva pedig még jobban elképzelhető, hogy a franciáknak és a szerelem kifejezésének, a romantikának mindenképp köze kell, hogy legyen egymáshoz.

5.2. Kifejezések gyűjtése, forráshasználat

A legnagyobb segítséget az említett elsődleges nyomtatott forrásom, Claude Duneton *Le Bouquet des expressions imagées* című enciklopédiája nyújtotta. Először is ebben kerestem meg a vizsgált témákkal kapcsolatos fejezeteket, s gyűjtöttem ki a kifejezéseket. Ezek adják tehát a regisztrált (azaz a lexikográfiai „szentesített”) kifejezéseim listáját.

5.3. Korpuszbeli előfordulások keresése különböző módszerekkel

A következő lépés a találatok keresése a kiválasztott fogalomkörbe tartozó regisztrált kifejezésekre, interneten elérhető korpuszokban. Ezt követte a korpuszsajátosságok és gyakoriság összefüggéseinek feljegyzése.

Másféle módszert is használtam a még mindig kérdéses aktualitású kifejezések felkutatására, mégpedig azt, hogy az interneten különböző keresőprogramok segítségével kerestem rá a kiválasztott fogalomkörbe tartozó regisztrált kifejezésekre. Ekkor a különféle eljárásokkal kapott találatmennyiségeket, s mutatom a későbbiekben be egy táblázatban.

Harmadik lépésként az internetes találatok kiválasztott körében a tágabb szövegkörnyezetet is megvizsgáltam a regisztráltak között nem szereplő képszerű kifejezések felkutatása végett abból a megfontolásból kiindulva, hogy a korpuszbeli előfordulás egyúttal a kontextusra vonatkozó tematikus indikátor, mely egyúttal a környezetében jelen lévő kiterjedtebb képszerű nyelvhasználatról is árulkodhat. Mindazonáltal nem csak a konkrét kifejezésekre keresett internetes találatok körében kutattam, hanem a témát érintő egyéb honlapokat is kerestem. Ez teljesen kötetlen, egyszerű kísérletnek tekinthető. Az így felfedezett újabb (de továbbra is a kiválasztott fogalomkörbe tartozó) képszerű kifejezéseket ismét csak internetes keresőprogramokkal vizsgáltam. Ez az utóbbi eljárás azért volt hasznos, mert ezáltal jobban meg lehetett ítélni, hogy mennyire elterjedt kifejezésekről, vagy mennyire egyéni, egyszeri invenciókról van szó.

Végül -a kört bezárva – a nem regisztrált, tehát a nyomtatott forrásban nem szereplő, Interneten talált kifejezések „visszaellenőrzése” következett a további nyomtatott forrásokban, azaz többnyire az argó szótárakban.

VI. Eredmények

Nem maradt hátra más, mint a meghatározott szempontrendszer alapján kiválasztott kifejezések listáját bemutatni, illetve a különféle internetes találatokat hozzájuk csatolni.

6.1. Az *ennui* fogalomkörébe sorolt (unalommal/bosszúsággal kapcsolatos) és testrészneveket tartalmazó kifejezések

Meg kell jegyezni, ahogy majd az a konkrétabb jelentésárnyalat leírásánál is világossá fog válni, hogy ezeknek a kifejezéseknek több jelentése is lehet, de alapvetően az unalom tárgyköréhez kötődnek, hol szorosabban, hol pedig lazábban. Az alábbiakban rövidített formában jelzem mind a lexikográfiai, mind az internetes forrásokat, a rövidítések feloldását pedig a források jegyzékében adom meg. Szükséges felhívni a figyelmet arra, hogy az Internetről származó példák nyelvi minősége (azaz a bennük megfigyelhető helyesírási,

lexikai és grammatikai sajátosságok) a példaanyag érintetlenül történt átvételét tanúsítja, és a spontán – az informális előbeszéd kommunikációs jegyeit mutató – nyelvhasználatra vall.

'Dos' – Hát:

EN AVOIR PLEIN LE DOS ' meghal az unalomtól' XIX. század eleje (Bouquet, Bob)

Találatok, idézetek:

C chiant a la longue personne autour de moi ne se preoccupe de ce que JE ressent, j'en ai plein le dos tt le monde vient me voir pr me raconter ses histoires de couples, ses petits malheurs et tt le monde s'en fout de ce que MOI je px ressentir . (Au féminin)

moi j'en ai plein le dos d'Apple leurs appareils sont chers,ils ont un système trop fermé. (iPod)

ÊTRE SUR LE DOS DE QN 'untatni, felügyelni, nem hagyni valakit' XIX.század eleje (Bob dict.élec.)

Találatok, idézetek:

j'en peux plus mes parents se melent trop

de ma vie privé [...]mes parents sont toujours sur mon dos j'ai quand meme 23 ans j'en peux plus (c-entrenous)

Mon cousin et tout le temps sur mon dos!! (Au féminin)

'Pied' – láb(fej)

SÉCHER SUR LE PIED 1640-ben, amikor azt jelenti, hogy 'estre en grande peine ou mélancolie' – 'boldogtalan, vagy melankólikus állapotban lenni', ma már jelentése változott, kibővült: 'unalomtól, bánattól emésztetni' (Bouquet,Bob)

Találatok:

Az unalommal kapcsolatos használatban:

J'ai voulu écrire tout à l'heure, je suis fatiguée et la rédaction plus ou moins vomi dans l'instantané, me fait un bien fou. On est dimanche, dehors il pleut et je sèche d'ennuie sur pied. (Haphazard blogspot)

Találtam viszont olyan oldalt is, ahol olyan értelemben használatos, hogy „száraz” valaki, és ez az alkoholfogyasztással kapcsolatos igényeket jelöli. Ez a magyar fiatalság körében is használatos, „száradok” címszó alatt.

Je cherche une bière... ça sent l'herbe, tout le monde à une bouteille à la main et moi je sèche sur pied ! (bieres et vin)

Olyan változatokat is találtam az interneten, a tágabb szöveggörnyezet vizsgálata során, amelyek jobban tükrözik az unalom aspektusát és gyakrabban előfordulnak a beszélt nyelvben:

SÉCHER D'ENNUI

Je sèche d'ennui sur cette pauvre terre, disait-il à un confrère très proche ; mon âme est triste jusqu'à la mort. Mes oreilles n'entendent que des choses pénibles et qui me navrent le cœur. Je ne peux plus y tenir. Dites-moi, serait-ce un grand péché que de désobéir à mon Évêque en partant d'ici discrètement ? (Zenit-Le monde vu de Rome)

S'ENNUYER SEC/SÉCHER

- *Sujet : « Je m'ennui sec ! Pas vous ? » (jeuxvideo.com)*

-Suis super frustrée. Suis dans un atelier écriture où je m'ennui sec. Le niveau est bien bas et surtout ne développe pas mon imagination...(cowblog.fr)

CASSER LES PIEDS À QN: 'bosszantani, untatni valakit' a XIX. század végének argójában (Bob)

Sujet: JE SECHE TOTALEMENT RESOLU MERCI

bon et bien les filles il y a une suisse qui va vous casser les pieds quelques temps.....désolée, lol... Je ne veux pas faire de bêtises, quelqu'un pourrait-il me donner un coup de main ? (craftyforum)

Merci mamoni pour les exemples concrets. Par la suite je vais essayer d'employer l'expression "tu me casses les pieds" ou "tu m'ennuies" au lieu de dire "tu me fait ...". Juste je veux aussi vous faire remarquer que l'expression "faire ..." est utilisé partout dans le milieu étudiant de nos jours. (Wordreference.com)

'Yeux' – szemek

REGARDER DANS LE BLANC DES YEUX: 'nincs semmi tenni- és mondanivalója'
XIX.század közepe (Bouquet)

Itt különösen megfigyelhető a kifejezés más értelemben is használt előfordulása, például szemmel csábítani, őszintén beszélni, kifejezni, hogy nem fél az illető, stb...értelemben, tehát a vélemények elég vegyesek erről a kifejezésről, mindenesetre megtaláltam az általam keresett jelentést is.

Bien sûr mais on ne va pas se regarder dans le blanc des yeux pendant sept jours. ^__^

Bruxelles est une capitale européenne, il y a donc plein de choses à faire et à voir, ...(Braisn.org)

'Tête' - fej

CASSER LA TÊTE À QN: 'valakit beszéddel lefárasztani, terhelni, békén nem hagyni'
XX.század első fele

voilà my sister défois tu me casse la tete mais bon jtaime qd mm!!!! (skyrock.com)

PRENDRE LA TÊTE À QN: 'untatni valakit, okvetlenkedni'

Prennez mes exemples, ils sont d'actualité et vous ne serez pas regardé comme un extra-terrestre en les utilisant. J'ai 2 enfants et 2 neveux au lycée et en université et j'ai pris soins, avant de vous répondre de leur demander (au 4) ce qui se disait en ce moment, autre que ""fais... A ma précédente liste, vous pouvez d'ailleurs ajouter, "tu me prends la tête", "ça me prend la tête. (wordreference.com)

*- j'ai plus l'temp d'parler a ma montre
et me prend pas la tête
me prend pas la tête (parolesmania.com)*

'Coude' - könyök

LÂCHER LE COUDE / LÂCHE-MOI LE COUDE: 'békén hagyni, befejezni valakinek az untatását' XX. század eleje (Bob)

j' ai bien dit VOUDRAI :cry2:

alors que tu aurais dû dire "voudraiS" :wip: (frenchcinema4d)

Bon, je te lâche le coude avec l'orthographe....

Megjegyzés: a 'könyök' kezd szépen lassan lekopni a szó végéről, s általában már csak a „lâche-moi” vagy annak újabb változatai: „lâche moi la grappe”, „lâche-moi les baskets” kifejezések vannak használatban.

'Cul' –fenék, segg

EN AVOIR PLEIN / RAS LE CUL: 'unatkozik; elege van; fáradt ' a 60-70-es évektől kezdve (Bob)

Courage Cholap, mm si je ne te connais pas... Si ca peut te rassurer (oui, maigre consolation) j'en ai plein le cul moi aussi.

-malheureusement la vie est fourées d'épreuves qu'ils nous faut traversé on a tous les notres....

moi aussi j'en ai ras le cul si tu veux parlés y a pas de soucis (doctissimo)

'Pouce' - hüvelykujj

SE TOURNER LES POUCES: 'nincs semmi dolga, henyél, vár, unatkozik' a XVII. századtól kezdve megtaláljuk a kifejezést, a "les poulces à la ceinture" kifejezés egy inaktív, henyélő ember jellemzésére szolgált. Majd később, 1834-ben megjelent a "tourner ses pouces", majd a jelenkori formáját, a "se tourner les pouces" a XIX.század végére kapjuk meg (Bob)

Sujet : « je me tourne les pouces »PLZZZZZZZZZZZ pitie qui peut me passer des codes odio pas chher parceque que j'en ai marre d'attendre 22h30 pour me connect sur hecate (jeuxvideo)

'Jambe' - láb(szár), comb

TENIR LA JAMBE À QN: ' untatni valakit,rabolni az idejét, terhére lenni; valakinek az idejét venni hosszadalmas (unalmas) beszéddel' a XX. század eleje (Bob)

-Il m'a tenu la jambe pendant 30 min, me livrant avec haine et mépris, tous les griefs et les reproches qu'il avait à l'encontre de Mr-le-président-du-conseil-syndical. Trente minutes. Si peu à l'échelle de l'humanité. Et pourtant In-ter-mi-na-ble pour mon petit cerveau fatigué tout juste réveillé.(Du coté de chez Laet)

6.2. A szerelemmel kapcsolatos kifejezések

A szerelem, mint állapot, érzelem

Ezeknél a kifejezéseknél az igen gyakori 'verbe + pour' qn igés kifejezéseket vizsgáltam az esetek meghatározó részében.

EN PINCER POUR: 'szeretni valakit' (Bouquet, Bob) XIX. század eleje
eredete:

Egy hangszer húrjait pengetjük hogy azok hangokat adjanak ki. A hasonlat alapja a pengetéssel generált vibrációk, amelyek hasonlatosak egy személy iránt táplált érzelmek vibrálásához.

Sajátosság ennél a kifejezésnél, hogy interneten leggyakrabban elektronikus üdvözlőlapokon találjuk meg, valamint ruhacsipeszekkel és szivekkel illusztrált képeken, mivel a ruhacsipesz is 'pince à ligne' (szitográfiában jelzett példák erre)

Oui, les lessives sont un éternel recommencement pour les coeurs qui saignent.

J'en pince pour toi

Plus fort que moi, cette absolue déraison

Même quand tu me largues avec tes phrases-bateau qui crépitent

Et font mal.(saravati)

AVOIR LE BÉGUIN/UN BÉGUIN POUR QN: 'a s'embéguiner régi igéből származtatható, melynek jelentése: belebolondul valakibe, szerelmes szeszély' 1841 (Bouquet, Bob)

Eredete:

A XII.században a "béguin" egy női sapkaszerű viselet volt, amit a Beginák hordtak. Beginák: nők, akik egy olyan vallásos közösséghez tartoztak, amelynek a szabályai kevésbé szigorúbbak voltak, mint a kolostoroké. Az ilyen közösségek főleg Észak-Európában voltak elterjedtek (Hollandia, Belgium). Később azt a sapkát nevezték 'béguin'-nek, amelyet a gyerekek hordtak. Innentől kezdve beszélhetünk, illetve születik meg a "être coiffé de quelqu'un" kifejezés, ami pedig "être aveuglé par quelqu'un", valaki által/miatt elvakultat jelent, mivel a 'béguin' olyannyira eltakarta még szinte a szemet is, hogy a viselőjét akadályozta még a tisztán látásban is. Ennek kiterjesztéseképpen a kifejezés "avoir le béguin

pour" lett (aminek magyar fordításával aligha érdemes próbálkozni) A másik elgondolható eredet is hasonló, amely az "avoir le béguin à l'envers" kifejezésből eredetezhető, amely azt jelentette, hogy a sapka olyan rosszul áll a fejen, hogy azt a látszatot kelti, mintha „fordítva lenne benne a fejünk”. Az átvitt értelmében pedig ez a kifejezés szintén fordítható és értelmezhető ’szerelmesnek lenni’ jelentésben.

J'ai un faible pour L., en fait j'ai carrément le beguin pr lui ! @Caro_Liin3 tu vois d koi je parl #Jeudiconfession, j'ai adorer ma first fois (Twitter)

CRAQUER POUR QN: ’szerelmes lesz valakibe, valaki elvette az eszét, elcsábította’ XX. század vége (Bob)

Je craque pour lui mais j'ai l'impression que je l'ennuie ! ...Pendant quelques semaines je me suis retrouvée toute seule. Puis Quentin (le garçon que je kiffe) a du venir à coté de moi car il n'y avait plus de place...(girls.fr)

Aujourd'hui, j'ai craqué pour une fille, et vu comment elle m'a regardé et touché, le coup de cœur était réciproque. Le problème ? Je travaille à Disneyland et, aujourd'hui, j'étais Sully, le gros monstre bleu et poilu. VDM (vie de merde)

S'EMBALLER POUR QN: ’nagy lelkesedést mutat valami, vagy valaki iránt’ XX.század első fele (Bob)

Il s'emballe !Bonjour....Il y a quelques jours, j'ai fait la connaissance d'un homme via un site de rencontre [...] Hier lors de notre conversation, je lui ai dit qu'il ne devait pas s'emballer et surtout, surtout, qu'il ne devait pas m'étouffer... j'ai une vie avec mon boulot, mes loisirs, mon sport, etc etc...et que ce n'est pas parce que je fais la connaissance de quelqu'un que je met tout entre parenthèse...(Love confident)

COEUR D'ARTICHAUT (↔) COEUR DE PIERRE): ’olyan személy, aki könnyen szerelembe esik, sok szeszélynek van kitéve’ 1867 (Bouquet)

Eredet:

A következő közmondásból ered "coeur d'artichaut, une feuille pour tout le monde" ’articsóka szív, mindenkinek egy levél’. A párhuzam lényegét egyszerűen megérthetjük, ha ismerjük a zöltséget. A szív itt a zöltség közepét jelenti: az articsóka mélyén nagyon sok levél van, s mindegyik egy szeretett személyt szimbolizál. Az akinek ’articsóka’ szive van, mindenkit megszeret, akit megismer, s akit méltónak tart a szeretetére.

Je tombe amoureuse à chaque fois que je tourne la tête, passionément amoureuse. J'ai fait le tour des causes possible de ce syndrome du coeur d'artichaut : immaturité, peut d'être seule, manque de confiance en soi...C'est sûrement un peu de tout ça.(forum psychologie,doctissimo)

Szeretkezés, testi szerelem

AVOIR VU LE LOUP: ' volt már szexuális tapasztalata, egy fiatal lányról beszélve' a XVIII. század eleje, XVII. század vége, a mai jelentésének megjelenése (Planet fr, Bouquet)
eredete:

A kezdetekben ez a kifejezés a farkasvadászatra tett utalás volt, amelyet mindenki veszélyes dolognak tartott, azt, aki pedig ezt a vadászatot űzte, megedzett, tapasztalt embernek tekintették. A XVI. században azonban a "la danse du loup" a szexuális aktust írta le, a XVII. században pedig a "danser le branle du loup" már a szeretkezni jelentéssel bírt.

Az idő elteltével, mikor a farkasvadászat veszített jelentőségéből, s ez által „presztizséből”, a kifejezés átalakult, de amint látjuk, megőrizte a 'tapasztalt' jelentését. A fiatal lány, akinek már volt köze a „danser le branle du loup” megnevezéssel ellátott tevékenységhez, már tapasztaltnak számított ezen a téren, még ha 'kicsi' volt is.

Finis l'innocence, Lara a vu le loup!" moi aussi, cette phrase, je la trouve dérangeante. "Voir le loup", ça m'évoque "elle a vu la bite". Déjà dire ça alors qu'on parle d'une agression sexuelle....*

Ensuite, même l'expression elle-même "elle a vu le loup", du genre la sexualité masculine est animale, bestiale. Bon, et pour prouver que je ne suis pas obsédée, ben je vous dis que Renaud comprend cette expression dans le même sens que moi (a kommentár írója megoszt egy videót(zene), amit az Internetes források jegyzékében jelzek)

FAIRE DES PIROUETTES SUR LE NOMBRIL: 'nemi aktusban van része'(Planet fr)

Ez a régi kifejezés akkor válik pontosabbá, ha a szeretkezést úgy képzeljük el, hogy a nő helyezkedik el alul.

Quand j' rencontre un' gourgande,

J' brave encor le péril,

Et j' lui fais faire, si j' bande,

La pirouett' sur l' nombril.

(egyfajta diákdal- A vallon diákok énekei „népi jellegű diákdaloknak” mondhatóak Belgiumban. Ezeknek a trágár szövegű daloknak a témája általában a nők, a flamandellenesség, s az alkohol sem elképzelhetetlen az ilyen „szertartások” közepette.

([http://www.russki-](http://www.russki-mat.net/page.php?l=FrFr&a=Pirouette%20sur%20le%20nombril%20%28faire%20une%29)

[mat.net/page.php?l=FrFr&a=Pirouette%20sur%20le%20nombril%20%28faire%20une%29](http://www.russki-mat.net/page.php?l=FrFr&a=Pirouette%20sur%20le%20nombril%20%28faire%20une%29))

FAIRE LA BÊTE À DEUX DOS: 'nemi aktusban van része' (Bouquet)

Az összes régi kifejezés közül, amely valamennyire „viccesen” írja le a szexuális aktust, a „bête à deux dos” mondható a legállandóbbnak, ez állt ellen az időnek a lehető legjobban.

A jelentésárnyalás szempontjából fontos, hogy ez a vadállatiasságát hangsúlyozza ki ennek az intim kapcsolatnak, valamint a megdöbbenését annak, aki rajta kaphat két embert eközben. A XVI.században Rabelais, akitől számos invenció maradt fent a szeretkezés kifejezésére, s akinek ismert még a "frotter son lard" elképzelése is, így mutatja be Gargantua apjának, Grantgouzier-nek a nászéjszakáját:

En son eage virile, espousa Gargamelle, fille du roy des Parpaillos, belle gouge et bonne troigne ; et faisoient eulx deux souvent ensemble la beste à deux douz, joieusement se frotans leur lard, tant qu'elle engroissa d'un beau filz et le porta jusques à l'unziesme moi".
(Rabelais 1534: 31)

Le seul reproche, au demeurant,

Qu'aient pu mériter mes parents,

C'est d'avoir pas joué plus tôt

Le jeu de la bête à deux dos.

Je suis né, même pas bâtard,

Avec cinq siècles de retard.

Pardonnez-moi, Prince, si je

Suis foutrement moyenâgeux (George Brassens, Le Moyenageux, parole-musique)

METTRE LE PETIT JÉSUS DANS LA CRECHE: 'szeretkezik' (Planet fr)

Meglepő, hogy mennyi provokatív francia kifejezés létezik, amely a vallással kapcsolatos és a szeretkezést szolgálja szemléltetni, mint például ez is, vagy még a 'könnyűvérű nő' jelentésű "Marie-couche-toi-là". Ennek a Máriával kapcsolatos kifejezésnek az esetében is feltűnik a

beszélő attitűdje Máriával szemben, akit könnyűvérű nőnek vagy prostituátnak tekint. Ez a kifejezés nagy valószínűséggel Mária Magdolnára utal.

Eredet:

Tudjuk jól, hogy Jézusnak, legyen ábrázolva akár festményen, akár szobron, mindig el van takarva a nemi szerve, viszont a 'kis Jézust', gyerekkorában sokáig a „zizijével” ábrázolták.

mettre le petit a la crèche : c est tous les matins !

Noël: day off , donc spéléologie oblige , je vais visiter la Grotte des Merveilles....stalactites et stalagmites assurées ,en espérant que le boyau ne sera pas trop inonde , lol !(yahoo)

ALLER AUX FRAISES: ' Egy titkos helyet keresni a paráználkodásra' 1915 (Bouquet, Écriture suite101.fr, Expressio.fr)

Eredet:

A kifejezés egy tiltott gyümölcsre utal, az eperre, (különösen hangozhat, miután almát gondoltunk volna..) amit a szerelmesek mások „nem kíváncsi, illetéktelen” tekintete, jelenléte nélkül szeretnek kóstolni. Egy sűrű „epres” (magyarban málnás) megtalálása nem egyszerű feladat, egy kicsit barangolni kell ahhoz, hogy rátaláljunk. Tehát a málnával való „belakmározásra” alkalmas hely keresésének gondolata megegyezik annak a titkos helynek a keresésével, ahol szigorúan tiltott dolgokat szeretnénk csinálni, például házasságon kívüli kapcsolatot folytatni. Itt a fogyasztást képzetét társítják a szeretkezéséhez. Rendkívül érdekes még az is, ahogy azt a cikk szerkesztője írja az expressio.fr-en, hogy sokan gondolhatnák, hogy ennyi erővel azt is lehetne mondani, hogy „aller aux mûres” „szedresbe” menni, vagy „aller aux champignons”, azonban nem szabad elfelejteni, hogy az epernek a színe a meghatározó itt, amihez társítják a klitoriszt, vagy mellbimbót. Wartburg szerint az epernek egyértelmű az erotikus konnotációjú használata, az előbb említett dolgok leírására. Ezt bizonyítja az a tény is, hogy régen ezt a kifejezést egyes számban használták, vagyis „aller à la fraise”.

Szóba került a barangolás, kóborlás gondolata is, amellyel magyarázható a második, s egyúttal a gyakrabban használt jelentése: kóborolni, lézengeni céltalanul.

dites petra et tchoum on disparus en meme temps...

-bin ça ma belle, tu le sais qu'ils vont aux fraises tout le temps !

- *oh comme c'est romantique!* (forum, doctissimo)

ÊTRE/MONTER AU SEPTIÈME CIEL: 'a testi szerelem területén nyert intenzív öröm, euforikus állapot, amely az orgazmus elérése után következik be' (Bouquet,Écriture suite101fr.,linternaute.com)

Az Antikvitás csillagászatának köszönhetjük ezt a kifejezést. A csillagokat és isteneket kristálygömbökben képzeltek el, s mindegyik ilyen gömbhöz tartozott egy égbolt. Tehát volt minden bolygónak egy saját ege, s ezekből összesen hét volt. Az utolsó kristálygömb a csillagokat tartalmazta és választott el minket Istentől. Ebben a korszakban mondták a "ravi au ciel" kifejezést. A harmadik ilyen gömb a Vénusz, a szerelem istennőjéhez tartozó gömb volt, ami pedig az "être au troisième ciel" kifejezést magyarázza. Ez a verzió a XV. században volt használatos. Azonban miután Galilei elméletei beigazolódtak, az "être au septième ciel"- 'hetedik mennyországban lenni' kifejezést tartottuk meg, hogy megőrizzük az istenekre való utalást a csillagok szerveződésében.

J'avais rencontré un super photographe en pleine fashion week, au mois de juillet. C'est vite devenu un sexfriend, enfin on se voyait que pour le sexe, et c'était trop bien. L'entente de nos corps était vraiment incroyable, j'étais au septième ciel à chaque fois. (Glamour)

Megjegyezhetjük, hogy a „sacrifier à Vénus” is hasonlatos kifejezés, tehát a szeretkezésre vonatkozik, vagy a „s'envoyer en l'air” pedig szintén a felfelé való mozgás, a fent bekövetkező öröm jelleget hangsúlyozza.

1. táblázat: az 'unalom/bosszúság' képszerű kifejezései a mai francia (internetes) nyelvhasználatban

EXPRESSION	EN AV OIR PLEI N LE DOS	EN AV OIR PLEI N / RAS LE CUL	SE TOUR NER LES POUC ES	PREN DRE LA TETE À QN	REGAR DER DANS LE BLANC DES YEUX	CASS ER LES PIED S À QN	CASS ER LA TETE À QN	ET RE SU R LE DO S DE QN	SÉCH ER SUR LES PIED S	TENI R LA JAM BE À QN	LÂC HE- MOI LE COU DE
Total	504 000	445 000	205 000	729 000	59 000	29 100	842 000	4 60 0 00 0	5670	41 200	79
Recherche spéciale	560	550	580	500	320	430	180	13 0	100	56	50
Saillance	56	27,5	29	25	16	21,5	18	6,5	5	1,4	2,5
Sans sites de didactique	448	440	406	350	320	258	180	13 0	80	44,8	40
Le combientiè me de la liste des résultats correspond à l'expression cherchée	1	2	2	2	2	2	1	2	2	4	2
Dictionnaire s/sites didactiques parmi les 10 premières occurrences	2	2	3	3	0	4	0	0	2	2	2

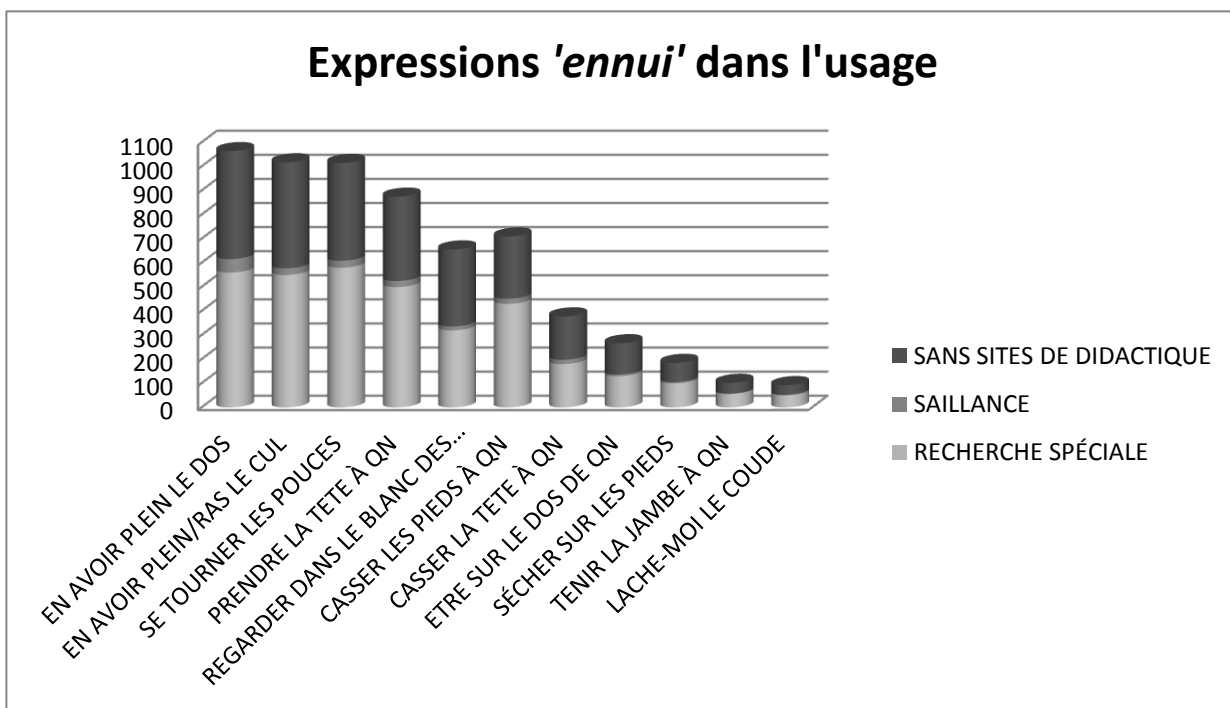
2. táblázat: a 'szerelem' képszerű kifejezései a mai francia (internetes) nyelvhasználatban

EXPRESSION	COEUR D'ARTICH AUT	AVO IR VU LE LOU P	CRAQ UER POUR QN	S'EMBA LLER POUR QN	EN PINC ER POU R QN	AVOIR LE BÉGUIN POUR QN	METT RE LE PETIT JÉSU S DAN S LA CRÈC HE	ALLER AUX FRAISES	FAI RE LA BÊT E À DE UX DO S
Total	169 000	176 000	337 000	105 000	52 300	280 000	2320	8960	4
Recherche spéciale	1000	540	530	520	430	200	110	64	11
Saillance	25	54	53	52	43	6,66666 6667	11	0,91428 5714	1,1
Sans sites de didactique	700	540	530	520	430	120	110	57,6	11
Le combientiè me de la liste des résultats correspond à l'expression cherchée	4	1	1	1	1	3	1	7	1
Dictionnaire s/sites didactiques parmi les 10 premières occurrences	3	0	0	0	0	4	0	1	0

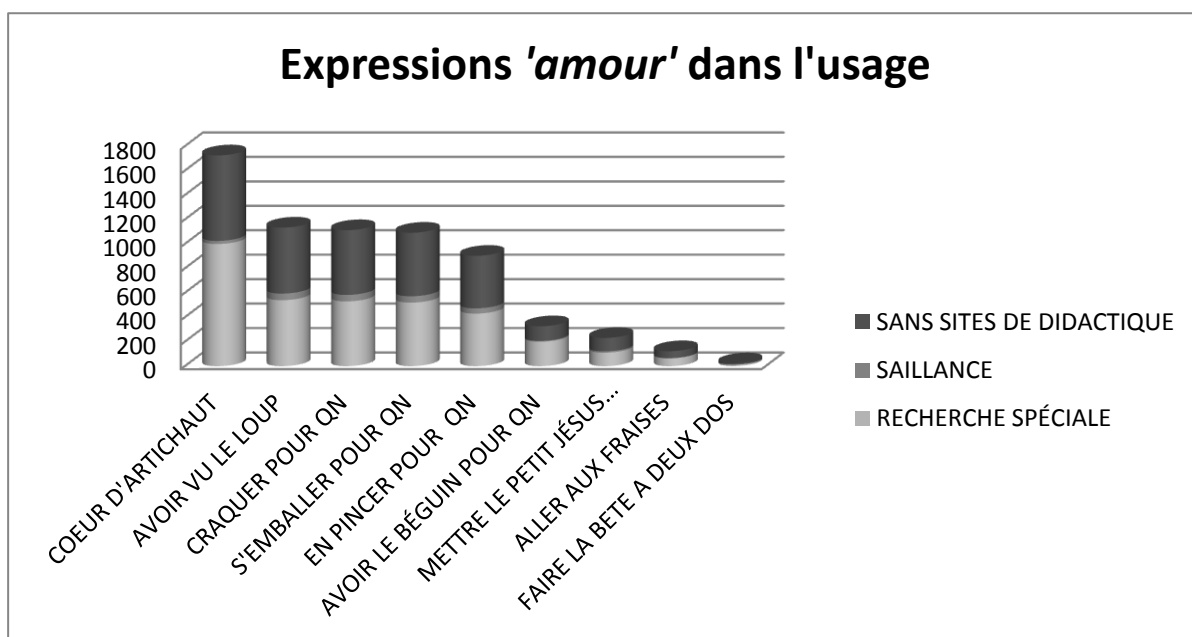
A táblázatokban szerepelnek azok a kifejezések is, amelyeket nem a *Bouquet*-ból gyűjtöttem ki:

être sur le dos de qn, casser les pieds de qn, casser-prendre la tête à qn, lâcher le coude, en avoir plein le cul, se tourner les pouces, tenir la jambe à qn.

A szerelemmel kapcsolatos kifejezések közül pedig: *mettre le petit Jésus dans la crèche, craquer pour qn, s'emballer, faire des pirouettes sur le nombril*

1. ábra: az 'unalom/bosszúság' képszerű kifejezései a mai francia (internetes) nyelvhasználatban

2. ábra: a 'szerelem' képszerű kifejezései a mai francia (internetes) nyelvhasználatban

Magyarázat a táblázatokhoz és az ábrákhoz

Az egyes kifejezésekre a Google keresőprogram segítségével kapott találatok mennyiségi adatai szerepelnek a táblázatokban. Természetesen törekedtem a téves találatok kizárására, vagy legalábbis minimalizálására. A „Total” sor adatai az így megadott keresőkifejezésre kapott összes találat számát tartalmazza; ez a diagramon nem jelenik meg a drasztikus nagyságrendi eltérések miatt. A „Recherche spéciale” sor az első keresés további szűkítését

tartalmazza (.fr domainbe dartozó francia nyelvű lapokra). Ezután megnéztem, hogy a kapott (és a Google által relevancia-rangsorba állított) találatok közül a legelsőtől számítva hányadik tartalmazza valóban az általam keresett kifejezést, s azt is, hogy az eredmények első oldalán hány olyan találat szerepel, amely webes szótárból, didaktikai vagy nyelvészeti oldalról származik. Ezeket ugyanis nem tekinthetjük a tényleges nyelvhasználat példáinak. Ezek a számok a táblázatok két utolsó sorában szerepelnek. Az előbbi alapján számítottam ki a google-os találatok relevancia-értékét („Saillance”), úgy, hogy a szűkített keresés („Recherche spéciale”) értékét elosztottam az első releváns találat sorszámaival (azaz ha mindjárt az első találat releváns volt, az 1-es osztó következtében a két cellában azonos érték szerepel, ha viszont csak a harmadik, akkor a szűkített találatok mennyiségének csak a harmadát tekintettem relevánsnak). A „Sans sites de didactique” sorban a szűkített találati mennyiségből a nyelvészeti-didaktikai oldalokról származók becsült mennyiségét kivonva kapott adat szerepel. Ahány százaléka származott nem nyelvészeti-didaktikai oldalokról a találatoknak az első találati oldalon, a szűkített találati mennyiség annyi százalékát vettem a tényleges nyelvhasználatot reprezentálónak. A kifejezéseket és a hozzájuk tartozó mennyiségi adatokat ezek után ez utóbbi adat szerint állítottam csökkenő sorrendbe.

Természetesen ezek az adatok nem a konkrét (és a hibák kiküszöbölésére való törekvésem ellenére is nyilván többé-kevésbé pontatlan) mennyiségekkel, hanem az arányok és a tendenciák szemléltetésével adnak pontosabb képet arról, hogy milyen is a vizsgált kifejezések tényleges használata a mai francia nyelvben.

VII. Konklúzió, eredmények szembesítése a forrásokkal

A konklúzió egyik részét egy szerényebb szótárkritika adhatja.

A szótárakból származó információknak a túlnyomó részét megbízhatónak találtam. Hozzá kell tenni viszont, hogy hiányosságokban ugyanolyan mértékben szenvedhet, mint amennyire például az Internetet lehetne megvádolni azzal, hogy nem hiteles az információ, vagy kétes eredetű, ellenőriz(het)etlen stb.. Habár a cél szempontjából az itt egyáltalán nem volt tekintetbe vehető számunkra, hogy ki „kontárkodott” bele egy kommentár erejéig a fórumokba, sőt, a lényeg épp az volt, hogy ne legyen szűrés, ami az információk forrását illeti. Tehát az általam kezelt nyomtatott szótárakban annyi hibádzott, hogy egy-egy kifejezés bemutatása nem volt elég pontos és árnyalt.

Először is, a legfeltűnőbb hiányosság az, hogy a gyakoriságra és a környezetre (amelyben használunk egy kifejezést) vonatkozó adatok általában nem voltak feltüntetve. Azt megemlíti a szótárak, ha egy kifejezés határozottan réginek tekinthető, de az önmagában még nem jelenti, hogy már szinte nem is használják.

Továbbá, az elsődleges nyomtatott forrástól eltekintve, az esetek döntő részében nem találunk tematikus rendszerezést a képszerű kifejezések vagy a familiáris nyelv, az argó szótáraiban. Általában – a lexikográfiai konvenciónak megfelelően – abc-sorrendet alkalmaznak, ami a szóban forgó kifejezések tanulmányozása szempontjából problémát jelent, hiszen ha nem csak időtöltésből lapozgatunk egy argó vagy bizalmas nyelvhasználatot feldolgozó szótárat, hanem van egy konkrét elképzelésünk, egy fogalmi kör, amit keresünk, akkor nem lesz könnyű dolgunk, s bizony egy szótárnyit kell araszolnunk.

A nyelvhasználat dinamikája miatt egyes kifejezéseket elavultnak tekinthetünk, de az élő nyelvben ez a folyamat természetesen nem egyirányú. Egyes szavak elavulásával egy időben újabbak születnek. De nem csak születnek, hanem át is alakulnak, formálódnak a kifejezések. Sokszor tapasztaltam, hogy egy kifejezés kezdett kikerülni a használatból, de a hozzá formailag vagy/és tartalmilag hasonló párja pedig felemelkedett ugyanebben a körforgásban. A „lâche-moi le coude” kifejezéssel egyszerre két jelenséget is lehet prezentálni. Egyfelől nyomon követhető a ’coude’-könyök szónak a lekopása a szó végéről, másfelől megjelennek mellette a „lâche-moi la grappe” és a „lâche-moi les baskets” párhuzamok.

Ezen felül számot adhatunk olyan kifejezésekről, amelyeknek eredete századokkal megy vissza az időben, vagy amelyeknek maguk régóta ellenállnak az időnek, s nem szűnnek meg használatban maradni. (avoir le béguin pour qn, faire la bête à deux dos)

Az általam közelebbről nem elemzett, de az időben való fennmaradásukról és a francia kulturális örökségükről számot adó kifejezések is erősítik ezt a képet. Például szögeket már nemigen látunk egy ajtóban, s pipát se használ már mindenki, de mégis megvannak a „compter les clous de la porte” ’az ajtó szögeit számolni’ (az unalom szemléltetésére) és a „pipe” pipával kapcsolatos kifejezések. A ’pipa’ szó a franciában rengeteg kifejezésben megtalálható. Amint már volt róla szó, az ember fejét is gyakran jelöli az argó ezzel a szóval.

VIII. Javaslatok

A „szerény szótárkritika” után szintén szerény javaslataim következnek.

Az első tehát, hogy a beszélt nyelvi szótárak használati értékét nagyban növelné a gyakoriság pontosabb és következetes jelzése, a kifejezést leginkább használó nyelvi-társadalmi csoportok, illetve a környezet, a jellemző kontextus egzaktabb megjelölése.

A szótárakra vonatkozó javaslat a tematikusság következetes érvényesítése a képszerű kifejezések bemutatásában. A nonsztenderd nyelvi változatok leggyakoribb témái szerinti csoportosítás megkönnyítené a szótárhasználó dolgát.

Célszerű volna következetesen megkülönböztetni a Franciaországban élő népcsoportok, etnikumok kifejező készletének sajátos elemeit a közargóba átkerült kifejezésektől.

A nyelvtanulás szempontjából számos fontos tényező említhető. Fő szempont természetesen a több beszélt nyelvi kifejezés tanítása.

Ha legelőször azt jelentjük ki, hogy a „hivatalos”, sztenderdizált nyelvváltozatot tanuljuk túlnyomó részben intézményi keretek közt, az iskolában, s azt kevésbé, amire ebben az életkorban az ember leginkább vágyik: az informális, szabad, korlátok nélküli közlést, vagy amit általában mindenki érdekesebbnek, szórakoztatóbbnak tart (funkciói miatt is), akkor ezzel a kijelentéssel talán nem fontossági sorrendet állítunk fel, s végtelenül egyszerű érvnek tűnhet, de mindenképpen érdekes és igaznak mondható tényt állapítunk meg.

A következő érv amellet szól, hogy a francia kultúrát ismerhetjük meg közelebbről, „könnyedebb”, egyben kreatívabb módszereket felhasználva a képszerű kifejezések és a beszélt nyelvi kifejezések tanulása során. Itt a „papírizú” ismeretszerzés helyett bizonyos médiumok, internetes eszközök segítségével lehetne könnyen megvalósítani a „könnyedebb és kreatívabb” eljárásokat.

A képszerűség tanulmányozása során pedig többet megtudhatunk a metaforaalkotás szabályszerűségeiről, magáról a metaforáról szerzett ismereteink a kultúra megismerésének tükrében bővülnek .

IX. Szakirodalmi jegyzék

Duneton, Claude – Claval Sylvie 1990. *Le bouquet des expressions imagées: encyclopédie thématique des locutions figurées de la langue français.*, Seuil. Paris

Kis Tamás 1997. *A szlengkutatás útjai és lehetőségei. A francia argó 159-182.* Kossuth Egyetemi Kiadó. Debrecen

Goudaillier, Jean-Pierre 2001. *Comment tu tchatches: dictionnaire du français contemporain des cités.* Maisonneuve et Larose. Paris

Gadet, Françoise 1992. *Le français populaire.* Presses Universitaires de France. Paris

Calvet, Louis-Jean 1993. *La sociolinguistique.* Presses Universitaires de France. Paris

Baylon, Christian 1991. *Sociolinguistique. Société, langage et discours.* Nathan. Paris

Gadet, Françoise 2003. *La variation sociale en français.* Ophrys. Paris

Gadet, Françoise 1989. *Le français ordinaire.* Armand Colin. Paris

Dauzat, Albert 1956. *Les argots: caractères, évolution, influence.* Delagrave. Paris

Guiraud, Pierre 1978. *Sémiologie de la Sexualité.* Payot. Paris

Colin, Jean-Paul – Mével, Jean-Pierre – Leclère, Christian 1990. *Larousse dictionnaire de l'argot.* Larousse. Paris

Guiraud, Pierre 1978. *Dictionnaire érotique.* Payot. Paris

Larchey, Lorédan 1996. *Dictionnaire de l'argot parisien.* Les éditions de Paris. Paris.

Merle, Pierre 1996. *Le dico de l'argot fin de siècle.* Seuil. Paris

Caradec, François 2005. *Dictionnaire du Français argotique & populaire*. Larousse. Paris.

Internetes források jegyzéke

Magyar Nyelvőr 123 1999 Kemény Gábor *A nyelvi kép: „rendellenesség” és „szabályszerűség”* <http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1241/124107.htm>

Magyar Nyelvőr 123 1999 Kemény Gábor *A nyelvi kép mint „szabályszerűség”* <http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1234/123404.htm>

Bob dictionnaire arg. pop. fam. <http://www.languefrancaise.net/bob/>

Expressio. *Les expressions francaises décortiquées*. <http://www.expressio.fr/>

Planet. *L'argot du sexe: les expressions coquines*. <http://www.planet.fr/dossiers-de-la-redaction-l-argot-du-sexe-les-expressions-coquines.19383.1466.html?page=0,7>

Linternaute. *Culture, Encyclopédie*. <http://www.linternaute.com/expression/langue-francaise>

Multimania. *Les expressions du corps*.

<http://membres.multimania.fr/clo7/grammaire/corps2.htm> Megtekintve: 2012. november 25.

Au féminin. *J'en ai marre d'etre la pauvre fille a ki tt le monde se confie*. http://forum.aufeminin.com/forum/psycho6/_f4297_psycho6-J-en-ai-marre-d-etre-la-pauvre-fille-a-ki-tt-le-monde-se-confie.htm Megtekintve: 2012. november 25.

Ipodtouch. [MAJx3] *Jailbreak – Pod2g poste un nouvel article sur son blog*. <http://www.ipodtouchisapro.com/article/jailbreak-pod2g-poste-un-nouvel-article-sur-son-blog/> Megtekintve: 2012. november 25.

C entre nous. *j'en peux plus mes parents se melent trop de ma vie privé*. <http://c-entrenous.forumactif.com/t1103-j-en-peux-plus-mes-parents-se-melent-trop-de-ma-vie-prive> Megtekintve: 2012. november 25.

Au féminin. *Mon cousin et tout le temps sur mon dos!!* http://forum.aufeminin.com/forum/psycho10/_f5056_psycho10-Mon-cousin-et-tout-le-temps-sur-mon-dos.html Megtekintve: november 25.

Haphazard. *Beuaaaaaaaaaaaaaaaaaargh*. <http://xhaphazard.blogspot.hu/> Megtekintve: 2012. november 25.

Bieres et Vin, Chronique éthylique et sociale. *Beer bong ou la tradition du bien boire aux USA*. <http://www.bieres-et-vin.com/2010/03/09/%EF%BB%BF-beer-bong-ou-la-tradition-du-bien-boire-aux-usa/> Megtekintve: 2012. november 25.

Cowblog. *Atelier écriture*. <http://calamiti-lily.cowblog.fr/atelier-ecriture-2956538.html> Megtekintve: 2012. november 25.

Wordreference. *Faire chier – registre*.

<http://forum.wordreference.com/showthread.php?t=2282471> Megtekintve: 2012. november 25.

Braissn. *Activités*. <http://www.braissn.org/forum/viewtopic.php?f=42&t=2147> Megtekintve: 2012. november 25.

Skyrock. *Voila my sister défois tu me casse la tete mais bon jtaime qd mm!!!!* <http://djam-girl9.skyrock.com/2283783215-voila-my-sister-defois-tu-me-casse-la-tete-mais-bon-jtaime-qd-mm.html> Megtekintve: 2012. november 25.

ParolesMania. *Paroles Me Prend Pas La Tête Ridsa*.

http://www.parolesmania.com/paroles_ridsa_68501/paroles_me_prend_pas_la_tete_1460528.html Megtekintve: 2012. november 25.

French cinema 4D. *Discussion: 1er mod organique*.

<http://frenchcinema4d.fr/archive/index.php/t-57831.html> Megtekintve: 2012. november 25.

Doctissimo. *Dépression, déprime, stress - Sujet: J'en ai plein le cul*.

http://forum.doctissimo.fr/psychologie/depression-deprime-stress/plein-sujet_166602_1.htm Megtekintve: 2012. november 25.

Jeuxvideo. *Sujet : « je me tourne les pouces »*. <http://www.jeuxvideo.com/forums/1-9655-1212662-1-0-1-0-0-0.htm> Megtekintve: 2012. november 25.

Wordpress. *Comment mon voisin m'a sauté (dessus) de bon matin!*

<http://ducotedechezlaet.wordpress.com/2012/09/03/comment-mon-voisin-ma-saute-dessus-de-bon-matin/> Megtekintve: 2012. november 25.

Saravati. *J'en pince*. <http://saravati.blogspot.hu/2012/07/jen-pince.html> Megtekintve: 2012. november 26.

<http://www.paperblog.fr/3500260/paris-j-en-pince-pour-toi-cheri/>

<http://comptoirbonheur.canalblog.com/archives/2010/10/26/19347827.html>

http://www.futura-sciences.com/fr/news/t/vie-du-site/d/e-card-musicale-jen-pince-pour-toi_27775/

Twitter. *Kassandra*. <https://twitter.com/KassandraManon/status/198016060488818688> Megtekintve: 2012. november 26.

Vie de merde. *Amour par Sully*. <http://www.viedemerde.fr/amour/1882148> Megtekintve: 2012. november 26.

Loveconfident. *Il s'emballe*. <http://www.loveconfident.com/site-de-rencontre/s-emballe> Megtekintve: 2012. november 26.

Doctissimo. *Coeur d'artichaut, comment gérer?*

http://forum.doctissimo.fr/psychologie/emotions/coeur-artichaut-comment-sujet_145142_1.htm Megtekintve: 2012. november 26.

Feminisme. *Comment les violences sexistes sont traitées dans les médias.* <http://feminisme.fr-bb.com/t234p60-comment-les-violences-sexistes-sont-traitees-dans-les-medias> Megtekintve: 2012. november 27.

Paroles-Musique. *Parole de Renaud-Elle a vu le loup.*

http://www.paroles-musique.com/paroles-Renaud-Elle_a_Vu_Le_Loup-lyrics,p3844_chanson 2012. november. 27.

Argoji. *Pirouette sur le nombril (faire une).*

<http://www.russki-mat.net/page.php?l=FrFr&a=Pirouette%20sur%20le%20nombril%20%28faire%20une%29>

Megtekintve: 2012. november 27.

Paroles-Musique. *Georges Brassens - Le Moyenâgeux.*

<http://www.paroles-musique.com/imprim.php?id=8025>

Yahoo. *Qui va mettre le petit jésus dans la crèche à Noël?*

<http://fr.answers.yahoo.com/question/index?qid=20101222042039AALZOit> Megtekintve: 2012. november 27.

Doctissimo. *Flood Club.* http://forum.doctissimo.fr/sante/aide-forums/Forum/flood-club-sujet_9535_1472.htm Megtekintve: 2012. november 27.

Glamour. *Au secours, mon sexfriend se marie !* <http://www.glamourparis.com/amour-et-sexe/article-sexualite/articles/au-secours-mon-sexfriend-se-marie/5987/page/1> Megtekintve: 2012. november 27.